

In Nederland moeten we voortaan van alle talen thuis zijn

Voor de achtste keer vindt dit weekend het Drongo Talenfestival plaats. Fryslân is daarin een belangrijke partner. Niet zo gek, want als we na zeven edities één belangrijke trend signaleren dan is het wel meertaligheid.

Opinie

Maaïke Verrips

Tijdens het festival besteden we daarom, naast actuele ontwikkelingen op het gebied van voicetechnologie, machinertalen, chatbots en artificial intelligence, ruimschoots aandacht aan meertaligheid. De Friese Dichter des Vaderlands Tsead Bruinja treedt op met saxofoniste Femke IJlstra en geeft een workshop over muzikale aspecten van poëzievoordracht. Tryater laat bezoekers filosoferen over taal en wie moeite heeft met Fries kan een spoedcursusje volgen.

Natuurlijk staan ook andere talen op het programma. Door migratie, globalisering en technologische ontwikkelingen wordt de wereld in hoog tempo meertaliger. We moeten zowel ons onderwijs als de arbeidsmarkt gaan inrichten op het feit dat mensen verschillende talen gebruiken en nodig hebben; thuis, op het werk en in de samenleving. Daar horen niet alleen wereldtalen zoals Chinees, Spaans en Russisch bij, maar juist ook minderheidstalen zoals het Fries. Het besef dat we in een meertalige wereld wonen en ons daarop moeten instellen, zal doordringen en bepalend zijn voor onderwijs, arbeidsmarkt en samenleving.

Multatuli

Uit *Denkend aan Nederland*, een rapport (juni, 2019) dat het Sociaal Cultureel Planbureau opstelde na een grootschalig onderzoek onder Nederlandse burgers naar wat zij verstaan onder Nederlandse identiteit, blijkt dat we trots zijn op de Nederlandse taal. Als we Nederlands spreken, voelen we ons 'echt' Nederlanders.

Toch doet zich een interessante paradox voor. In de praktijk geven Nederlanders namelijk weinig blijk van die trots. Zo besloot de Vrije Universiteit in Amsterdam de studierichting Nederlands op te heffen vanwege gebrek aan belangstelling. Ook is er weinig weerstand tegen de verengelsing binnen het hoger onderwijs en klagen buitenlanders erover dat ze niet de kans krijgen om Nederlands te leren omdat iedereen hier meteen overschakelt naar het Engels.

De van oorsprong Marokkaanse wetenschapper Fouad Laroui sprak daar onlangs in *de Volkskrant* zijn verbazing over uit. Hij had als nieuwkomer zijn best gedaan zo snel mogelijk 'de taal van Multatuli' te leren en nu kreeg hij het gevoel dat Nederlanders hun eigen taal leken te minachten.

Hij schrijft: 'Taal is niet alleen een simpel werktuig, het is ook een cultureel gegeven. Ik weet niet of Nederlanders die zo makkelijk naar het Engels overschakelen hun eigen taal minachten, of dat ze simpelweg niet goed over deze kwestie hebben nagedacht. Hoe dan ook, ik zou hun willen meegeven dat een natie die

haar eigen taal negeert, tevens het dierbaarste in zichzelf verwaarloost.'

Portugese Friezin

Waar Nederlanders het Nederlands verwaarlozen, blijken aan de andere kant streektalen en minderheidstalen steeds belangrijker te worden. Juist in tijden van globalisering ontstaat er ook weer behoefte aan en ruimte voor talen die op kleinere schaal relevant zijn. Fryslân laat dat duidelijk zien door aan de NHL Stenden Hogeschool al jaren een lector Fries en Meertaligheid te financieren. Nadat Alex Riemersma

Buitenlanders klagen dat ze niet de kans krijgen Nederlands te leren doordat iedereen overschakelt naar het Engels

deze zomer met pensioen ging, is deze positie overgenomen door Joana da Silveira Duarte. Zij komt uit Portugal, promoveerde in Hamburg en spreekt dus een aardig woordje Fries. Een schoolvoorbeeld van meertaligheid.

Meertaligheid heeft vele voordelen. Kinderen die meertalig opgroeien leren op jongere leeftijd abstract denken, zijn sneller en sterker in technisch lezen, zo is te lezen op meertalig.nl, een digitaal platform voor iedereen die met meertaligheid te maken heeft dat is opgericht door De Taalstudio en het Landelijk Overleg Minderheden. De hersens van meertalige mensen zijn bovendien flexibeler omdat ze vaker moeten schakelen. Er zijn wetenschappers die stellen dat tweetalige mensen daarom (gemiddeld) later dementeren.

Taal is business

Ook het economisch belang van meertaligheid is enorm. Handel over de grens lukt bedrijven alleen goed als ze voldoende aandacht besteden aan hun communicatie met de lokale klanten. Uit onderzoek van het German Research Center for Artificial Intelligence blijkt dat de kans dat consumenten een product kopen via een site in hun eigen taal, maar liefst zes keer zo groot is dan wanneer dat niet het geval is.

Niet alleen moet er een correcte vertaling zijn van de specificaties van hun product, ook de marketingcommunicatie moet worden aangepast aan lokale gebruiken, taal en cultuur. Behalve de juiste woorden, is ook kennis van de cultuur en de gevoeligheden die daarbij horen,

Kinderen die meertalig opgroeien, leren op jongere leeftijd abstract denken en zijn sneller en sterker in technisch lezen. Foto: ANP

van doorslaggevende betekenis bij handel over de grens. Frisdrankgigant Pepsi ondervond dat aan den lijve toen die de slogan: 'Pepsi brings you back to life' liet vertalen in het Chinees. Het resultaat was: 'Pepsi brengt je voorouders terug uit het graf'. Dit voorbeeld noemt de Belgische taalkundige Frieda Steurs in haar boek *Taal is business* waarin ze honderden voorbeelden geeft van de economische impact van taal.

Volgens het Amerikaanse zakelijke adviescomité Comité for Economic Development of the Conference Board (CED) lijden Amerikaanse bedrijven jaarlijks meer dan twee miljard dollar schade door fouten in vertalingen én culturele missers. Steurs concludeert in mijn ogen dan ook terecht: *Taal is business*. Big business.

Van alle talen thuis

Het belang van meertaligheid kan dus moeilijk overschat worden. Sterker nog: eentaligheid is bijna nergens meer te vinden, betoogt Antonella Sorace, de oprichter van het internationale onderzoeksnetwerk Bilingualism Matters. Wij moeten daarom het idee over wat normaal is op het gebied van taal dringend aanpassen aan die realiteit. Het is niet langer 'normaal' dat iedereen één moedertaal heeft en daarnaast op school hooguit leert om wat Engels te spreken. Integendeel, steeds meer mensen spreken

verschillende talen in verschillende situaties.

Het klinkt misschien tegenstrijdig, maar juist dankzij deze ontwikkeling verwachten mensen steeds meer dat ze in hun eigen taal worden aangesproken. Kijk naar internationale merken als IKEA en grote bedrijven als Google, Airbnb en Facebook. Hun succes is mede te danken aan hun vermogen tot lokalisatie: ze passen de communicatie en hun producten aan de taal en cultuur van de gebruiker aan. Dat

Het is niet langer normaal dat iedereen één moedertaal heeft en op school hooguit wat Engels leert

wordt in toenemende mate de norm. We moeten talen niet als concurrenten van elkaar zien. Het is niet Engels óf Nederlands óf Duits óf Fries, maar én-én.

Op het Drongo Talenfestival dragen wij daar een steentje aan bij,

maar er is meer nodig. In Nederland gaan we te gemakkelijk voorbij aan hoe belangrijk taal is voor burgers, samenleving en economie. Meertaligheid is hét onderwerp van de toekomst. Het is hoog tijd voor een gezamenlijk taaloffensief. Dit betekent dat overheid, onderwijs en bedrijfsleven krachtig moeten stimuleren dat iedereen meerdere talen leert spreken en gebruiken. Om het taalkapitaal van ons land zo groot mogelijk te maken, is inzet van alle partijen nodig. Bedrijven moeten investeren in kennis van talen en culturen, in goede vertalingen en lokalisatie en in heldere communicatie op een meertalige werkvloer.

De overheid moet het belang van goede beheersing van meerdere talen uitdragen en mensen in staat stellen hun talenkennis te ontwikkelen; zowel van het Nederlands als van andere talen. Samen moeten we jonge mensen laten zien dat het leren van een of meerdere talen niet alleen leuk is, maar ook interessante en zinvolle beroepspectieven oplevert. Want in de maatschappij van de toekomst, moeten we van alle talen thuis zijn.

Maaïke Verrips is directeur en initiatiefnemer van het Drongo Talenfestival, gisteren en vandaag op de campus van de Radboud Universiteit van Nijmegen, www.drongotalenfestival.nl